

Kultuuriministri määruse „Kultuuriministri määruste muutmine seoses riigieelarve seaduse muutmise seaduse rakendamisega“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1. Sisukokkuvõte

Määrus kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel.

Kultuuriministri määruste muutmise eesmärk on viia määrustes sätestatud toetuste tagasinõude regulatsioon kooskõlla riigieelarve seaduse 29. detsembril 2025. a jõustunud redaktsiooni §-dega 55 ja 55¹. Muudatusega täpsustatakse toetuse tagasinõude aluseid, kehtestatakse viited riigieelarve seaduses sätestatud üldisele tagasinõude korrale ning tunnistatakse kehtetuks senised toetuse tagasinõude sätted. Sellega tagatakse, et toetuste tagasinõudmise alused, tähtajad ja õiguslikud tagajärjed tulenevad seadusest. Muudatus lähtub Riigikohtu seisukohast, mille kohaselt toetuse tagasinõudmise alused peavad olema sätestatud seaduses.

Määruse ettevalmistaja

Määruse ja seletuskirja koostas Kultuuriministeeriumi õigus- ja haldusosakonna õigusnõunik Kadri Kilvet (e-post kadri.kilvet@kul.ee, telefon 628 2224).

1.2. Märkused

Määrusega muudetakse kultuuriministri:

- 1) 12.11.2018. a määruse nr 2 „Arhitektuuri ja disaini arendusprojektide toetamise tingimused ja kord“ 03.02.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 31.01.2025, 2;
- 2) 23.11.2018. a määruse nr 8 „Eesti kultuuri rahvusvahelistumise ja tutvustamise toetamise tingimused ja kord“ 29.09.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 26.09.2024, 7;
- 3) 16.10.2024. a määruse nr 22 „Euroopa Liidu programmi „Loov Euroopa“ kultuuri alaprogrammi projektides osalevate Eesti kultuuriinstitutsioonide toetamise tingimused ja kord“ 21.10.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 18.10.2024, 13;
- 4) 19.12.2018. a määruse nr 15 „Folkloorifestivalide toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 14;
- 5) 12.11.2018. a määruse nr 5 „Heliloomingu ja muusikaalaste väljaannete toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 5;
- 6) 19.12.2018. a määruse nr 17 „Kihnu kultuuriruumi toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 12;
- 7) 13.06.2024. a määruse nr 14 „Kultuuri- ja loomevaldkondades loovuurimuse toetamise tingimused ja kord“ 18.06.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 15.06.2024, 5.
- 8) 16.12.2022. a määruse nr 21 „Kuni 19-aastastele Ukraina sõjapõgenikest noortele ukraina keele ja kultuuri säilitamiseks toetuse andmise tingimused ja kord“ 20.12.2022. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 17.12.2022, 22;
- 9) 11.05.2021. a määruse nr 16 „Laulu- ja tantsupeoliikumises osalevate kollektiivide toetamise määrus“ 27.03.2023. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 24.03.2023, 13;
- 10) 26.03.2019. a määruse nr 10 „Lõimumist edendavate kultuuri- ja sporditegevuste toetamise tingimused ja kord“ 24.02.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 21.02.2024, 4;

- 11) 23.10.2023. a määruse nr 23 „Maakondlike ja maakondade üleste laulu- ja tantsupidude toetamise tingimused ja kord“ 27.10.2023. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 24.10.2023, 5;
- 12) 03.12.2018. a määruse nr 9 „Mulgimaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 18;
- 13) 25.09.2024. a määruse nr 20 „Muuseumi-, muinsuskaitse- ja raamatukogupoliitika kujundamise ning rakendamise strateegiliste partnerite toetamise tingimused ja kord“ 29.09.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 26.09.2024, 12;
- 14) 12.11.2018. a määruse nr 3 „Muusikakollektiivide ja kontserdikorraldajate toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 7;
- 15) 19.12.2018. a määruse nr 13 „Peipsiveere pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 16;
- 16) 13.02.2019. a määruse nr 5 „Rahvakultuuri valdkonna partnerorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ 08.12.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 05.12.2024, 3;
- 17) 19.03.2019. a määruse nr 9 „Rahvusvaheliste kultuuri- ja spordisündmuste toetamise tingimused ja kord“ 25.10.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 22.10.2025, 2;
- 18) 31.12.2018. a määruse nr 24 „Rahvusvähemuste katusorganisatsioonide toetamise tingimused ja kord“ 01.11.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 29.10.2025, 13;
- 19) 19.02.2019. a määruse nr 6 „Rahvusvähemuste kultuuriseltside toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 10;
- 20) 19.12.2018. a määruse nr 12 „Saarte pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 17;
- 21) 19.12.2018. a määruse nr 16 „Setomaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 13;
- 22) 31.12.2018. a määruse nr 23 „Tagasipöördumistoetuse maksmise tingimused ja kord“ 01.11.2025. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 29.10.2025, 15;
- 23) 19.12.2018. a määruse nr 18 „Vana-Võromaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 11;
- 24) 19.12.2018. a määruse nr 14 „Virumaa pärimuskultuuri toetamise tingimused ja kord“ 12.01.2024. a jõustunud redaktsiooni avaldamismärkega RT I, 09.01.2024, 15.

2. Määruse sisu ja võrdlev analüüs

Määrus koosneb 24 paragrahvist, millega muudetakse 24 kultuuriministri määruse toetuse tagasinõudmise regulatsiooni.

Siseriiklike projektipõhiste toetuste tagasinõudmine toimub edaspidi riigieelarve seaduse § 55¹ või § 55 lõike 2 alusel ja korras. Riigieelarve seaduse § 55¹ reguleerib riigisiseste projektipõhiste toetuste tagasinõudmist üldjuhul juhtudel, kui rikutakse toetuse andmise või kasutamisega seotud siseriiklikke tingimusi. Paragrahvi 55 lõige 2 reguleerib ebaseadusliku või väärkasutatud riigiabi tagasinõudmist ning viitab konkurentsiseaduse §-s 42 sätestatud korrale.

Riigieelarve seaduse § 55¹ lõige 1 sätestab alused, mille esinemisel võib toetuse andja tunnistada toetuse andmise otsuse osaliselt või täielikult kehtetuks ning nõuda toetuse osaliselt või täielikult tagasi. Lõige 2 annab ministrile volituse kehtestada määrusega tagasinõude määrad ning täiendavad või täpsustavad tagasinõude alused. Lõige 3 sätestab juhud, mil toetuse andja võib tagasinõudmisest loobuda. Lõige 4 sätestab tagasinõude esitamise tähtaja. Toetus tuleb tagasi nõuda nelja aasta jooksul alates projekti viimase väljamakse tegemisest. Tagasinõudmise otsuse saamisest on toetuse saajal 60 päeva toetuse tagasimaksmiseks. Lõike 5 kohaselt peab toetuse saaja maksma viivist 0,06 protsenti iga viivitatud kalendripäeva eest, kui ta ei maksa toetust tagasi tähtpäevaks. Lõige 6 reguleerib intressi maksmist juhul, kui toetuse tagasimakse ajatatakse. Lõike 7 kohaselt ei nõuta

viivist ega intressi riigiasutuselt. Lõike 8 kohaselt on projektipõhise toetuse tagasinõudmise otsus täitedokument täitemenetluse seadustiku § 2 lõike 1 punkti 21 tähenduses. See võimaldab suunata tagasinõude otsuse sundtäitmisele ilma täiendava kohtumenetluseta.

Riigieelarve seaduse § 55 lõike 2 kohaselt nõutakse ebaseaduslik ja väärkasutatud riigiabi tagasi konkurentsiseaduse § 42 alusel ja korras, kui Euroopa Liidu õigusest ei tulene teisiti. Tegemist on Euroopa Liidu riigiabi õigusest tuleneva kohustusliku tagasinõudmisega, mille eesmärk on taastada olukord, mis oleks olnud abi andmata jätmise korral. Konkurentsiseaduse § 42 kohaselt tuleb ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi tagasi maksta koos intressiga. Intressi arvestamine ja tagasinõudmise kord tulenevad Euroopa Liidu riigiabi õigusest ja konkurentsiseadusest.

Vähese tähtsusega abi ei ole üldjuhul käsitatav riigiabina, kuna Euroopa Komisjoni hinnangul ei mõjuta vähese tähtsusega abi oma väikese mahu tõttu liikmesriikidevahelist kaubandust ega moonuta konkurentsi Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses. Seetõttu ei kohaldata vähese tähtsusega abi tagasinõudmisele üldjuhul konkurentsiseaduse §-s 42 sätestatud regulatsiooni, vaid lähtutakse toetuse andmise aluseks olevas õigusaktis ning riigieelarve seaduse §-s 55¹ sätestatud tagasinõude alustest ja korrast.

Kui vähese tähtsusega abi andmisel rikutakse Euroopa Liidu vähese tähtsusega abi määrusest tulenevaid tingimusi, näiteks abi ülemmäära, kumuleerimisreegleid või läbipaistvuse nõudeid, ei ole abi enam käsitatav vähese tähtsusega abina. Sellisel juhul tuleb hinnata abi vastavust Euroopa Liidu riigiabi reeglitele. Kui abi ei vasta riigiabi lubatavuse tingimustele või sellest ei ole Euroopa Komisjoni nõuetekohaselt teavitatud, on tegemist ebaseadusliku riigiabiga, mille tagasinõudmisele kohaldatakse riigieelarve seaduse § 55 lõiget 2 ja konkurentsiseaduse §-s 42 sätestatud korda.

Sama põhimõte kohaldub grupierandi määruse alusel antud riigiabi puhul. Kui rikutakse Euroopa Liidu grupierandi määrusest tulenevaid tingimusi, võib abi muutuda ebaseaduslikuks või väärkasutatud riigiabiks, mis tuleb tagasi nõuda konkurentsiseaduse § 42 alusel. Kui aga toetuse saaja rikub üksnes toetuse andmise aluseks olevas siseriiklikus õigusaktis sätestatud tingimusi, mis ei mõjuta abi vastavust Euroopa Liidu riigiabi reeglitele, toimub tagasinõudmine riigieelarve seaduse § 55¹ alusel. Sellisteks rikkumisteks võivad olla näiteks aruande tähtajaks esitamata jätmine või muud toetuse kasutamise seotud siseriiklikud kohustused.

Mitteriigiabi toetuste ning selliste riigiabi või vähese tähtsusega abi juhtude puhul, kus rikkumine puudutab üksnes siseriiklikke toetuse kasutamise tingimusi, kohaldatakse riigieelarve seaduse § 55¹ lõike 3 erisusi. Need võimaldavad toetuse andjal teatud juhtudel toetuse tagasinõudmisest loobuda, näiteks vääramatu jõu esinemisel või väikesumma (1000 eurot või sellest väiksem summa) tagasinõude korral. Erisuste eesmärk on tagada tagasinõude proportsionaalsus ja haldusmenetluse ökonoomsus.

Ebaseadusliku või väärkasutatud riigiabi puhul selliseid erisusi kohaldada ei saa. Euroopa Liidu riigiabi õiguse kohaselt tuleb ebaseaduslik või väärkasutatud riigiabi tagasi nõuda täielikult sõltumata tagasinõutavast summast või rikkumise tahtlusest. Seetõttu ei kohaldata riigiabi tagasinõudmisele riigieelarve seaduse § 55¹ lõike 3 alusel tagasinõudmisest loobumise võimalusi ega sama paragrahvi lõikes 5 sätestatud viivise regulatsiooni. Riigiabi tagasinõudmisel arvestatakse üksnes Euroopa Liidu riigiabi õigusest ja konkurentsiseadusest tulenevat intressi.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega.

4. Määruse mõjud

Määruses kajastatud määruse muudatused on seotud riigieelarve seaduse muutumisega, mida on selgitatud seletuskirja punktis 2. Mõju muudele valdkondadele ega ebasoovitavaid mõjusid ei kaasne.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Määruse rakendamisega täiendavaid tulusid ega kulusid ei kaasne.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras, st kolmandal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Määruse koostööstamine ja huvirühmade kaasamine

Eelnõu esitati koostööstamiseks Rahandusministeeriumile ja arvamuse avaldamiseks Eesti Rahvakultuuri Keskusele, Muinsuskaitseametile, Integratsiooni Sihtasutusele ja Eesti Laulu- ja Tantsupeo Sihtasutusele. Märkused eelnõule esitas Rahandusministeerium. Esitatud märkustega on arvestatud.